

آیین‌نامه ایمنی انبارهای کالا

مصوب ۱۳۵۲.۶.۳۱ کمیسیون کشور مجلسین

فصل اول - تعاریف و طبقه‌بندی انبارها

ماده ۱ - انبار کالا به محلی اطلاق می‌گردد که یک یا چند نوع کالای بازرگانی یا محصولات صنعتی و یا مواد اولیه و یا فرآورده‌های دامی و کشاورزی در آن جا نگهداری می‌شود.

کلیه انبارهای عمومی و انبارهای اختصاصی واحدهای صنعتی و بازرگانی و تولیدی اعم از بخش خصوصی و دولتی مشمول مقررات این آیین‌نامه خواهند بود.

مکانی که دارای شرایط مندرج در این آیین‌نامه نباشد انبار محسوب نمی‌شود.

ماده ۲ - انبارها بر حسب نوع کالایی که در آنها نگهداری می‌شود به چهار طبقه به شرح زیر تقسیم می‌گردد:

انبارهای ردیف ۱ - برای نگهداری مواد و اجسامی که نمی‌سوزند مانند آهن آلات صنعتی و ساختمانی - انواع پروفیل‌های فلزی - مس و برنج - حلبی و آهن ورق - قطعات فلزی - ماشین آلات، موتور آلات بدون لاستیک و سوخت، انواع پیچ و مهره و میخ و سیمان و امثال آنها.

انبارهای ردیف ۲ - برای نگهداری مواد خشک و ذغالی از قبیل چوب و تخته - انواع فیبر و سه‌لایی - کاغذ و مقوا - پنبه و پشم - غلات و حبوبات - و سایر فرآورده‌های کشاورزی و پارچه‌های نخی و پشمی، فرش، چتایی و کف - اجناس خرازی و لوازم فلزی و وسایل الکتریکی و کالاهای مشابهی که در صندوقهای چوبی یا کارتن‌های مقوایی یا لفاف بسته‌بندی شده باشند.

انبارهای ردیف ۳ - برای نگهداری مواد شیمیایی و دارویی و مایعات قابل اشتعال:

از قبیل نفت و مشتقات آن - الکل - رنگ، اسکاتیف، ترانتین - روغنهای حیوانی و نباتی و خوراکی و صنعتی - پارافین مایع و جامد - داروهای شیمیایی و صنعتی - پیه و نظایر آن.

انبارهای ردیف ۴ - برای نگهداری مواد لاستیکی و پلاستیکی از قبیل لاستیک رویی و تویی وسایل نقلیه - لاستیک و پلاستیک ورق - اشیاء ساخته شده از لاستیک - مواد خام لاستیک و پلاستیک و ظروف پلاستیکی و سایر اشیاء ساخته شده از آنها.

تبصره ۱ - نگهداری و انبار کردن مواد محترقه و منفجره از قبیل باروت - باروت بی دود - نیتروگلیسرین - دینامیت - فولمینات و امثال آنها که فهرست آن از طرف سازمان دفاع غیر نظامی کشور اعلام خواهد شد در انبارهای کالا به کلی ممنوع است و برای مواد منفجره باید انبارهای جداگانه با رعایت جمیع مقررات و شرایط ایمنی در خارج از محدوده شهر و دور از محل مسکونی و تأسیسات احداث شود.

تبصره ۲ - شرایط ایمنی انبارهای سوخت به وسیله سازمان دفاع غیر نظامی کشور تهیه و اعلام خواهد شد.

فصل دوم - مقررات عمومی:

ماده ۳ - مالکین - موجرین و مستأجرین انبارهای موجود و قائم‌مقام قانونی آنها موظفند از تاریخ اجرای این آیین‌نامه ظرف مدت یک سال وضع ساختمان انبارهای خود را با توجه به ضوابط مقرر در این آیین‌نامه و دستورالعملهای مربوطه تطبیق و تکمیل نمایند و در پایان این مهلت در صورت عدم رعایت مقررات مزبور بر حسب مورد توسط اتاق اصناف - اتاق بازرگانی - وزارتخانه‌ها و سازمان‌های دولتی مربوط نسبت به جلوگیری

از ادامه کار متخلف مادام که رفع نقص به عمل نیامده است اقدام خواهند نمود.

ماده ۴ - شهرداریها موظفند با رعایت ضوابط نقشه جامع در مورد تغییر و تکمیل انبارهای موجود در جهت تطبیق با مندرجات این آیین نامه تسهیلات لازم را فراهم نمایند.

ماده ۵ - صاحب کالا یا نماینده او در موقع تحویل کالا به انبار مکلف است مشخصات کامل کالای خود را از نظر آتش سوزی - انفجار و حوادث مشابه که ایجاد خسارتهای مالی یا صدمات جانی می کنند کتباً به اطلاع مسئول انبار برساند و همچنین مسئول انبار مکلف است به منظور حصول اطمینان کنترل لازم را در موقع تحویل گرفتن کالا معمول دارد.

تبصره - دستورالعمل های اجرایی این ماده به وسیله سازمان دفاع غیر نظامی تهیه و اعلام خواهد شد.

ماده ۶ - انبارها باید در نقاطی احداث شوند که وسیله نقلیه مورد لزوم بتواند به سهولت به محوطه انبار وارد شود.

ماده ۷ - دیوارها و سقف و سرپناه تمام انبارها بدون استثناء باید از مصالح غیر قابل اشتعال ساخته شود. به کار بردن چوب و تخته و پلاستیک و خرپاهای چوبی و تخته ای در ساختمانها به کلی ممنوع است. اجزاء مقاوم با مصالح غیر قابل اشتعال نظیر خرپاها و تیر آهن و یا حمال های بتون آرمه باید به طریقی عایق کاری شوند که در برابر آتش سوزی برای مدت حداقل دو ساعت و ستونها برای مدت سه ساعت مقاومت نمایند. ماده ۸ - موقعیت ساختمانهای انبار اعم از قسمت باز و سرپوشیده باید طوری باشد که وسایل نقلیه موتوری و غیر موتوری مورد لزوم بتوانند بدون برخورد با مانع تا جلوی ورودی انبار پیش بروند.

ماده ۹ - کف تمام انبارها باید بتون یا اسفالت یا سنگ فرش شود و شیب و آبروی کف محوطه طوری باشد که آب در زیر کالاها جمع نشود.

ماده ۱۰ - میزان و مقدار ذخیره آب مورد لزوم آتش نشانی و همچنین سیم کشی برق - و تناسب قطر سیمهای برق یا بار الکتریکی لازم در کلیه انبارها بر حسب دستورالعملهای سازمان دفاع غیر نظامی کشور تعیین خواهد شد.

ماده ۱۱ - در داخل انبارها باید به نسبت وسعت آن بر حسب مورد دستگاههای هواکش نصب شود تا هوای انبار مرتباً تعویض گردد.

ماده ۱۲ - محوطه داخل انبارها باید از پوشال و خاشاک خرده چوب و کاغذ و سایر مواد زائد قابل اشتعال پاک شوند.

ماده ۱۳ - شهرداریها موقع صدور پروانه ساختمان انبارها - وزارت اقتصاد و اتاق بازرگانی و اتاق اصناف هر محل هنگام صدور پروانه مورد لزوم برای انبارهای کالا باید مقررات مندرج در این آیین نامه و دستورالعملهای سازمان دفاع غیر نظامی کشور را در مورد اجرای این آیین نامه رعایت نمایند.

فصل سوم - مقررات اختصاصی

ماده ۱۴ - انبارهایی که عرض آنها کمتر از ۲۰ متر است، عرض راهرو و داخل انبار نباید کمتر از یک متر و نیم کمتر باشد. انبارهایی که عرض آنها بیشتر از ۲۰ متر باشد عرض راهرو کمتر از دو متر نخواهد بود و چنان چه انبار به وسایل مکانیکی یا موتوری حمل و نقل مجهز باشد راهروهای متناسب با عبور وسایل مزبور منظور خواهد گردید. راهروی طولی باید تا انتهای انبار خالی از کالا بوده و با رنگ سفید از دو طرف خط کشی و مشخص شده باشد.

ماده ۱۵ - انبارها باید به شرحی که در مورد هر ردیف ذکر خواهد شد وسایل ضروری آتش نشانی داشته باشند.

ماده ۱۶ - کلیه کارکنان انبارها باید تعلیمات مربوط به حفاظت و ایمنی و طرز کار با وسایل اولیه آتش‌نشانی را فرا گیرند، سازمان دفاع غیر نظامی مکلف است ترتیب آموزش کارکنان انبارها را بدهد.

ماده ۱۷ - نکات زیر باید در مورد انبارهای کالا رعایت گردد:

الف - انبار کالا باید در نقاطی احداث شود که در معرض خطر سیل یا جذر و مد دریا و کانونهای خطر حریق نباشد.

ب - انبارها با توجه به امکانات محل مجهز به وسایل ارتباطی کافی باشند. مقامات مربوط هم باید در برقراری وسایل ارتباطی انبارها تسریع نموده و تسهیلات لازم را فراهم آورند.

ج - وسایل موتوروی مخصوص رفت و آمد در داخل انبارها باید هر کدام مجهز به یک دستگاه کپسول آتش‌نشانی نوع مناسب باشد.

د - کپسول‌های آتش‌نشانی باید در نقاطی قرار داده شوند که از حرارت و نور آفتاب و برف و باران مصون باشند.

ه - در هر انبار باید حداقل یک دستگاه جعبه کمک‌های اولیه بهداشتی تعبیه و برای مواقع ضروری آماده و نگاهداری شود.

و - شماره تلفنهای آتش‌نشانی و مقامات انتظامی محل و بیمارستان‌های سوانح با خط درشت و خوانا در کنار کلیه تلفنهای داخل انبار نصب گردد.

ز - در اطراف باراندازها و انبارها باید روشنایی مناسبی پیش‌بینی شود.

ماده ۱۸ - بین سقف انبار و مرتفع‌ترین نقطه کالای چیده شده فاصله به شرح زیر باید موجود باشد. اگر ارتفاع کالای چیده شده ۴.۵ متر بیشتر باشد فاصله تا سقف یک متر و نیم، اگر ارتفاع کالای چیده شده بین ۲.۶۰ تا ۴.۵۰ متر باشد فاصله تا سقف یک متر، اگر ارتفاع کالای چیده شده کمتر از ۲.۶۰ متر باشد فاصله تا سقف ۴۰ سانتیمتر خواهد بود.

ماده ۱۹ - در انبارهایی که عرض آن کمتر از ۳۵ متر باشد حداکثر سطح اشغال شده هر قسمت (پارتی) کالا ۲۵۰ متر مربع و فاصله آن با قسمت دیگریک متر و چنان چه عرض انبار ۳۵ متر و بیشتر باشد حداکثر سطح اشغال شده هر قسمت کالا ۱۰۰۰ متر مربع و فاصله آن با قسمت دیگر حداقل ۲ متر خواهد بود.

ماده ۲۰ - فاصله بین کالا تا دیوار انبار حداقل ۶۰ سانتیمتر خواهد بود مگر در

مواردی که به علت وضع مخصوص بسته‌بندی کالا رعایت فاصله‌مزبور مقدور نباشد.

ماده ۲۱ - آتش زدن چوب و تخته و کاغذهای باطله و نظایر آن در داخل انبارها مطلقاً ممنوع است و در صورت لزوم برای انجام این کار باید با نظر سازمان دفاع غیر نظامی کشور از کوره‌های مخصوص استفاده شود.

ماده ۲۲ - همه روزه مقارن با تعطیل انبار باید تمام محوطه انبارها از نظر ایمنی

به وسیله مسئول انبار دقیقاً بازدید و نتیجه در دفتر مخصوص ثبت‌شود.

ماده ۲۳ - استعمال دخانیات در محوطه داخل و خارج انبار مطلقاً ممنوع و به تعداد کافی علائم استعمال دخانیات ممنوع است باید نصب شود.

ماده ۲۴ - در صورتی که کف انبار فاقد شیب و آبرو باشد باید کالا حداقل ۵ سانتیمتر با سطح زمین فاصله داشته باشد.

ماده ۲۵ - فاصله بین انبارهای محصور و مسقف با دیوارهای مجاور از هر چهار طرف نباید از شش متر کمتر باشد و این فاصله باید از هر نوع کالای ننگهداری شود به نحوی که اتومبیل‌های آتش‌نشانی بتوانند هر انبار را به سهولت دور بزنند.

فصل چهارم - مقررات اختصاصی انبارهای ردیف ۱ و ۲

ماده ۲۶ - در موقع چیدن آهن آلات در انبارهای ردیف ۱ باید دقت و مراقبت کامل به

عمل آید که به هیچ وجه خطر غلطیدن و افتادن قطعات در بین نباشد و به نسبت هر صد متر مربع از یک دستگاه کپسول آب و گاز ده لیتری جهت آتشفهای خشک و جهت هر تابلوی برق یک دستگاه کپسول گازانیدریدکربنیک ۶ کیلویی برای خاموش کردن آتش ناشی از برق نصب گردد.

ماده ۲۷ - انبارهای ردیف ۲ علاوه بر رعایت مقررات عمومی انبارها باید مجهز به لوله کشی آب به قطر یک و نیم اینچ (۳.۶۴ سانتیمتر) با فشار کافی و شیر اصلی و قرقره و شیلنگ مخصوص آتش نشانی با جعبه قرقره و لوله از نوع برزنتی تولاستیکی باشند.

ماده ۲۸ - سازمانها و شرکتهای آب در تهران و شهرستانها و همچنین شهرداریها در نقاطی که امر آبرسانی به عهده شهرداری است موظفند به درخواست انشعاب آب مورد نیاز انبارهای کالا اعم از انبارهای موجود یا انبارهایی که بعداً دایر می شود خارج از نوبت رسیدگی نموده برای برقراری انشعاب آنها حداکثر تسهیلات ممکنه را فراهم سازند.

ماده ۲۹ - لوله ها و قرقره های آتش نشانی باید حتی المقدور در کنار درها یا نقاطی نصب شوند که در صورت بروز حریق در دسترس باشد و به طور کلی از قرار دادن عدلها و صندوقهای کالا در جلو و جوار شیرهای اصلی خودداری شود.

ماده ۳۰ - نصب دستگاههای اعلام خبر و اطفاء حریق در انبارهای کالا اجباری است.

ماده ۳۱ - کالاهای انبارهای ردیف ۱ را می توان با رعایت مقررات مربوط به کالاهای مزبور در ردیف ۲ نیز نگاهداری نمود.

ماده ۳۲ - در این قبیل انبارها به نسبت هر صد متر مربع باید از دو دستگاه کپسول آب و گاز ده لیتری استفاده شود و همچنین انبار باید مجهز به شیلنگ آتش نشانی با قطر یک و نیم اینچ (۳.۶۴ سانتیمتر و به طول ۲۰ متر (با فشار کافی) و سر لوله و قرقره و شیلنگ مخصوص آتش نشانی باشد.

ماده ۳۳ - در مورد انبارهای مخصوص پنبه و یا قسمتی از انبارهای مواد خشک و مواد ذغالی که برای نگاهداری عدلهای پنبه اختصاص داده می شود علاوه بر اجرای تمام مواد این فصل مقررات زیر نیز باید مراعات شود.

الف - نگهداری عدلهای پنبه در انبارهای محصور و مسقف.

ب - تعبیه دریچه هواکش مناسب در بالای هر پارتی کالا که از ۳۰ متر مربع تجاوز نخواهد کرد در سقف انبار به منظور خروج دود در صورت بروز حریق.

ج - نصب شیشه های مات یا رنگ زده در دریچه های نورگیر انبار.

د - نصب تور سیمی در جلوی تمام پنجره ها مخصوصاً آنهایی که به خارج از انبار باز می شوند.

ه - جمع آوری هر نوع پوشال و کاغذ و خرده چوب و غیره از کف انبار و از زیر و اطراف عدلهای پنبه.

فصل پنجم - مقررات اختصاصی انبارهای ردیف ۳ و ۴

ماده ۳۴ - در انبارهای ردیف ۳ نگهداری سایر کالاها ممنوع است.

اجناسی که در این انبارها نگاهداری می شود باید طبقه بندی شده و هر قسمت از انبار برای یک نوع کالا اختصاص داده شود.

ماده ۳۵ - وسعت انبارهای محصور و مسقف مایعات قابل اشتعال در نقاطی که دارای وسایل آتش نشانی مجهز باشد از یکصد متر مربع و در مناطقی که فاقد وسایل آتش نشانی مجهز است از سی متر مربع نباید تجاوز نماید.

ماده ۳۶ - نگاهداری انواع مواد قابل اشتعال در ظروف سرباز یا قوطی و بشکه های نشتی ممنوع است.

ماده ۳۷ - برای نگاهداری شیشه ها و قوطیها و ظروف محتوی مواد روغنی و مایعات قابل

اشتعال باید قفسه‌بندی فلزی مناسب فراهم گردد که از وارد آمدن فشار و شکستن آنها جلوگیری شود.

ماده ۳۸ - ساختمان کف انبارهای دارو و مایعات قابل اشتعال باید منحصراً سیمانی باشد و مرتباً شستشو گردد تا از آلوده شدن به مواد چربی و داروهای مختلف جلوگیری شود.

ماده ۳۹ - انبارهای ردیف ۳ به نسبت هر صد متر مربع باید مجهز به دو دستگاه کپسول پودر گاز ۱۲ کیلویی و یک دستگاه کپسول پودر و گاز ۵۰ کیلویی باشد و همچنین به نسبت حجم انبارها تعدادی سطل مخصوص آتش‌نشانی در باز محتوی ماسه خشک الک شده در محل‌های مناسب گذاشته شود.

ماده ۴۰ - شیرها و شیلنگ‌های آتش‌نشانی در انبار مایعات قابل اشتعال باید در خارج انبار قرار داشته و موارد استفاده از آنها به کلیه کارکنان انبار از طرف سازمان دفاع غیر نظامی محل آموزش داده شود.

نوع و اندازه سرفقه‌های آتش‌نشانی هر انبار باید منطبق با نوع و اندازه سرفقه‌های آتش‌نشانی شهرداری محل انتخاب شود.

ماده ۴۱ - برای نگهداری اشیاء لاستیکی و پلاستیکی باید از انبارهای محصور و مسقف استفاده شود.

ماده ۴۲ - کلیه مواد پلاستیکی و به شرح ردیف ۴ از ماده ۲ باید از سایر انواع کالا مجزا و در انبارهای مخصوص نگهداری شود و نگهداری کالاهای ردیف ۲ و ۳ در انبارهای ردیف ۴ ممنوع است ولی کالاهای ردیف یک را می‌توان با رعایت مقررات مربوط به نگهداری آنها در انبارهای ردیف چهار نگهداری نمود.

ماده ۴۳ - فشار آب لوله‌های آب در انبارها نباید از شش اتمسفر کمتر باشد و در صورتی که فشار معمولی آب از این مقدار کمتر باشد باید با نصب و استفاده از موتور پمپ یا الکتروپمپ فشار آب را تا حد لازم بالا برد.

ماده ۴۴ - طول و عرض انبارهای ردیف ۴ نباید از حدود ۲۰ × ۶۰ تجاوز نماید.

ماده ۴۵ - در کنار و خارج هر یک از درهای ورودی انبارهای ردیف ۴ باید شیر اصلی آب و جعبه لوله مخصوص آتش‌نشانی با حداقل سی متر لوله‌برزنتی داخل لاستیکی و سر لوله کف‌ساز و دستگاه مربوطه حداقل صد لیتر داروی مولد کف موجود باشد که در صورت بروز آتش‌سوزی بتوان به‌سهولت از آنها استفاده نمود.

ماده ۴۶ - در داخل انبارهای ردیف ۲ و ۳ و ۴ باید به نسبت وسعت آن دستگاه‌های هواکش نصب شود که هوای انبار مرتباً تعویض گردد.

ماده ۴۷ - انبارهای ردیف ۴ باید به نسبت هر صد متر مربع به دو دستگاه کپسول پودر گاز ۱۲ کیلویی مجهز باشند و چنان چه وسعت انبار بیش از یکصد متر باشد علاوه بر کپسول‌های مذکور وجود یک دستگاه کپسول پودر گاز ۵۰ کیلویی الزامی است.

ماده ۴۸ - در مورد انبارهای ردیف ۳ اجزای ساختمان (دیوارها - سقف - ستون و غیره) باید طوری محاسبه شوند که در برابر انفجار داخلی که فشار یکنواخت در تمام جهات وارد می‌نماید مقاومت نمایند و یا این که سطح در و پنجره به اندازه کافی منظور و طوری تعبیه گردد که بلافاصله پس از انفجار به خارج پرتاب و موجب کاهش فشار وارده به اجزاء ساختمان شوند.

ماده ۴۹ - بازدید ایمنی از انبارهای کالا و نظارت در اجرای دستورالعمل‌های صادره از وظایف سازمان دفاع غیر نظامی کشور می‌باشد و سازمان‌های ذیربط - شهرداریها - بیمه مرکزی ایران - اتاق‌های اصناف و بازرگانی و صنایع و معادن ایران مکلفند برای انجام آن به تعداد مورد لزوم و در حدود امکانات مؤسسات مربوط کارشناس و نماینده در اختیار آن سازمان بگذارند.

آیین نامه فوق مشتمل بر چهل و نه ماده و سه تبصره به استناد ماده ۴ قانون اصلاح
قانون سازمان دفاع غیر نظامی کشور پس از تصویب کمیسیون کشورمجلس سنا در تاریخ روز
سه شنبه ۱۳۵۲.۶.۱۳ در جلسه روز شنبه سی و یکم شهریور ماه یک هزار و سیصد و پنجاه و
دو به تصویب کمیسیون کشورمجلس شورای ملی رسیده است.
رییس مجلس شورای ملی - عبدالله ریاضی

چاپ قانون